



Kronikker og debattinnlegg

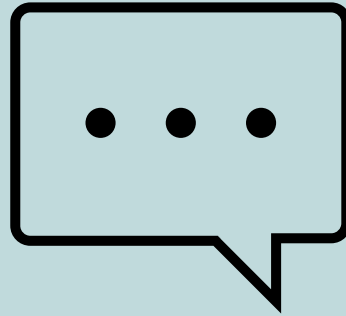
26. januar 2024

Margrete Kilde Nes



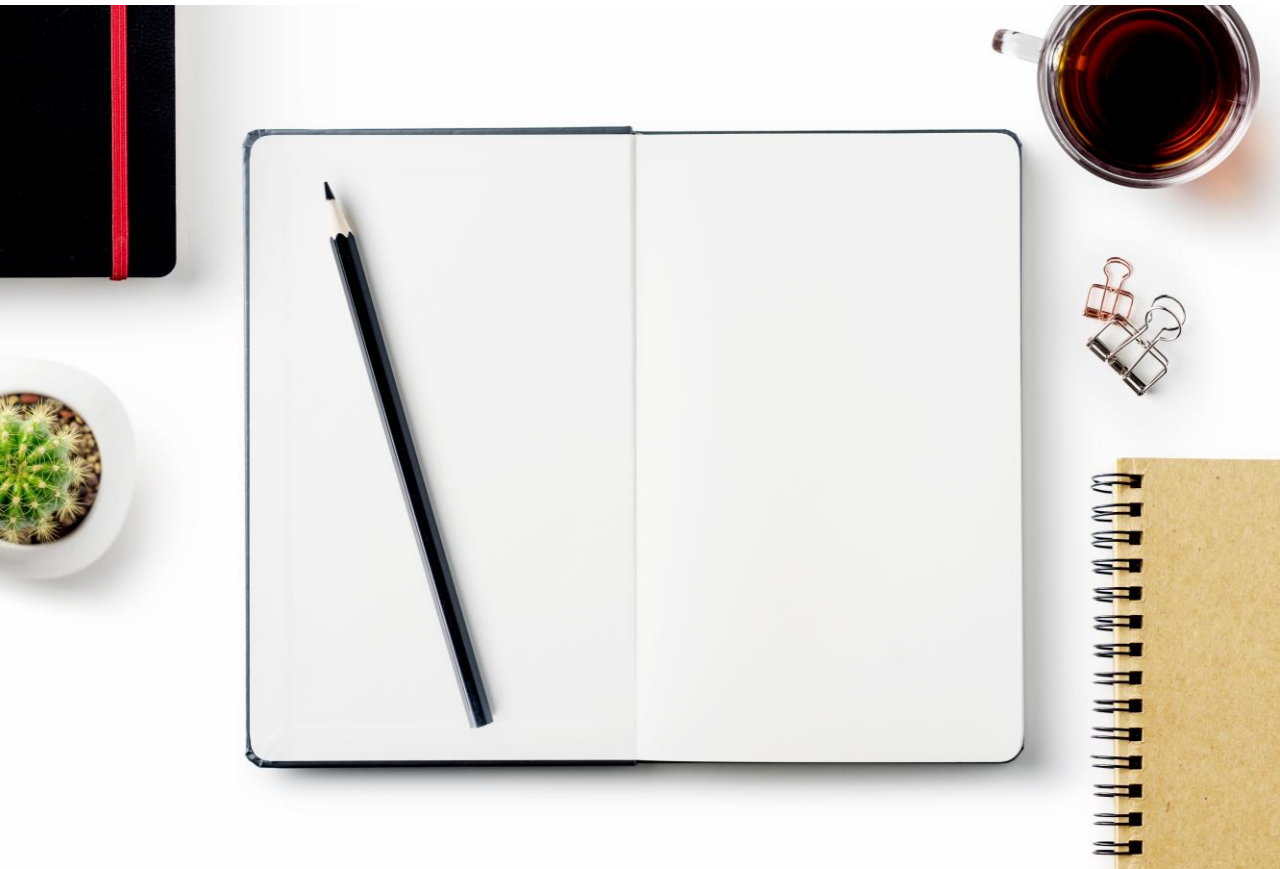
Plan for kurset

1. Før du begynner å skrive
 - kjennetegn ved debattsjangeren
 2. Slik bygger du opp teksten
 - struktur
 - språk
 - argumentasjon
- Vi tar pauser ca. hver time.
 - Jeg sender ut presentasjonen etter kurset.



Før du begynner å skrive

Før du begynner å skrive



- Få oversikt over rammene for teksten.
- Vær sikker på at det er debattstoff du sitter med.

Få oversikt over rammene for teksten



- Vil du starte en debatt eller delta i en som går?
- Hvor langt skal du skrive?

Vil du starte en debatt eller delta i en som går?



Kronikk
Trygve Slagsvold
Vedum
Finansminister (Sp)



Ellen Reitan
Statssekretær (Ap),
Finansdepartementet

Oljepengene skal komme det norske folk til gode

Petroleumsinntektene vil være mer enn en episode i norsk historie, skrev den daværende regjeringen Bratteli i en stortingsmelding fra 1974. Meldingen ble den første av mange som omhandlet hvordan vi best skulle håndtere den enorme formuen vi nettopp hadde oppdaget.

Målet var å unngå det som senere har fått navnet «hollandsk syke», men samtidig sørge for at befolkningen skulle få ta del i den velstandsveksten naturressursene våre la grunnlag for. Eller for å si det direkte fra meldingen: «benytte de nye muligheter til å utvikle et kvalitativt bedre samfunn».

I løpet av disse snart 50 årene har velstandsnivået økt raskere enn noen kunne drømme om, uten at formuen forsvant på veien. Dette skal naturligvis ikke Bratteli og hans regjering ha æren for alene.

Kloke mekanismer. På veien fra 1974 er det skrevet mange stortingsmeldinger, fattet mange vedtak og ytre ikke rent få bekymringer. Det er dessuten ikke til å si at under stol at flaks også. Li stolte over at vi jevnt over er måte.

Høy, men po inntjening samu bransjer for fol terte for eksempel hvert ble faset i kloke mekanisme og fornuftig innf mien.

Med dette fonde nasjon, vi ble ogs eier vi i gjenoms

børsnoterte selskaper i verden. Ved å plassere sparepengene i utlandet har vi spredt risikoen utover og vekk fra bare oljepris.

Fondet og med tiden også handlingsregelen ble resultatet av en tydelig målsetting om at nordmenn skulle få velstandsvekst uten at formuen forsvant på veien.

prioritere, og som for hver ny utfordring bare forsyner seg fra sparegrisen, kan det noen ganger virke som om oljepenger er et slags onde.

Dette er av flere årsaker litt merkelig. Både fordi det siden 2005 kun er to år der oljepengebruken har vært høyere enn den langsiktige rettesnoren, begge årene under koronapandemien, slik at man gjennomgående bruker mindre enn forventet avkastning.

Men også fordi det kan virke som om man helt har glemt hva som var poenget fra start: at inntektene fra fellesskapsressursene er der for å gjøre hverdagen for folk og bedrifter i Norge bedre.

Det kan derfor være verdt å minne om hva Oljefondet og oljeinntektene er. Nemlig grunnrenteskattinntekter fra fellesskaps naturressurser. Utformet på lignende måte som beskatningen av vannkraft og havbruk og etter hvert vindkraft, og med samme motivasjon: sikre fellesskapet en del av kaken.

Det er dine, mine og våre naturressurser som generasjoner av folkevalgte har sørget

også vært mye fattigere som nasjon.

Risikoen i finansmarkedene har også et motstykke, nemlig avkastning. Over tid må vi forvente at pengene vi investerer ute, gir avkastning. Hittil har avkastningen vært god, faktisk så god at avkastningen har vært den viktigste kilden til vekst i fondskapitalen.

Selvagt kan ingen spå fremtiden med visshet, men fravær av risiko vil trolig fremdeles også innebære fravær av særlig avkastning.

Det at tilførselen av oljepenger er høy, er et uttrykk for at staten er rik og blir rikere raskt. Rikest mulig stat er ikke et mål i seg selv. Dersom vi mente at oljeformuen ikke skulle komme innbyggerne til gode, kunne den på mange måter blitt liggende under bakken. Men de som tar til orde for akkurat det, argumenterer sjelden med at offentlige budsjetter er blitt for store.

Handlingsregelen er generasjonskontrakten. Rammeverket rundt oljeformuen

Rammeverket rundt



Debatt
Pål Gulbrandsen
Professor i helseøkonomi og helseetikk

Mammografi og politikk: Stjeler vi «boomers» de unges fremtid?

Lisbeth Espenes, en kvinne på 71 år, stilte i et innlegg i Aftenposten spørsmål ved hvorfor hun ikke kunne få henvisning til mammografi og kalte det aldersdiskriminering. Jeg innrømmer at det var dette ordet jeg reagerte på i mitt svarinnlegg 19. oktober. Nå ser jeg at hun presiserer at det viktigste for henne var å få ordnet mammografien fordi hun kunne betale den selv. Mer om dette nedenfor.

I mellomtiden presterer de pensjonerte overlegene Kirsti Løken og Siri Steine å hevde at mitt svar gjør kvinner stemmeløse. Det kan se ut til at de har reagert på mitt forsøk på en vennlig innledning i et saklig svar der mitt poeng ikke er knyttet til kvinnehelse, men til alderdom. Espenes svarer meg like vennlig. Takk for det.

Kjernen i diskusjonen. Lederen av mammografiprogrammet, Solveig Hofvind, og direktøren for Krefregisteret, Giske Ursin, mener at mye taler for at programmet også bør dekke kvinner opp til 74 år og viser til andre land. De underslår ikke at grensene for screening lenge var debattert. De konkluderer med at i vår helseøkonomi er et

er åpenbart at menneskeheten overforbruker klodens ressurser, ber vi som har mest fra før, om enda mer. Vi har verdens nest høyeste legetetthet, men mangler leger i distrikter og i sykehus, etter hvert også i sentrale sykehus.

Til tross for den fine bevegelsen «Gjør kloke valg», der man forsøker å redusere gal bruk av ressurser, er det svært langsom utvikling i riktig prioritering innen helseøkonomi. Og her kommer Espenes' argument om å kunne betale selv, inn. Fordi det er dessverre ikke slik at selv om vi betaler selv, så brukes ikke ressurser.

De unges fremtid. Nå løper pasienter og helsepersonell til privat virksomhet fordi den offentlige helseøkonomien ser ut til å knele. Ressursene fordeles automatisk av markedets usynlige hånd til sentrale strøk og profittoorientert virksomhet. Hvis vi klarer å holde oss på rikdomstoppen i verden, vil vi etter hvert måtte importere helsepersonell fra land som kunne trenge det mye mer, for å dekke våre marginale behov.

Derfor mener jeg det jeg skrev til Espenes. Det har ingenting med stemmeløse kvinner å gjøre. Det er min angst. Angsten for at vi i våre «boomers»-for-

kortsiktig vinning.

Det er en viktig del av generasjonskontrakten, nettopp fordi vi som lever nå, ikke har mer krav på disse pengene enn det fremtidige innbyggerne har. Ved å begrense det årlige fondsuttaget til forventet realavkastning eller gjerne også litt under, vil fondsverdien bestå eller øke.

Det er en fin tanke å spare til dem som kommer etter oss. Det er så forankret i oss alle at man nesten mister av syne hvor mye Oljefondet har vokst og dermed hvor mye vi faktisk sparer.

I år ligger vi for eksempel an til å bruke 372 milliarder oljekroner på budsjettet. Statens inntekter fra petroleumssektoren anslås til 900 milliarder kroner, og Oljefondet hadde en avkastning på 1500 milliarder kroner i første halvår i 2023.

Vi sparer med andre ord mye, både til kommende generasjoner og til kommende kriser. Det er også lurt å fase inn i et tempo som ikke øker risiko for store fellinvesteringer og ineffektiv ressursallokering, eller

gjøre hverdagen krevende for folk. Disse hensynene må ses målsetningen aldri bør bli at riket mulig uten at innbyggj velstandsokning. Det ville r legitimiteten.

Velstandsvekst tjener oss denne økte velstanden be rialisere seg, er en stor o Altså hvordan oljepengen

Her vil ulike partifarger Denne regjeringen har so gen skal bli bedre for fol riterer grep som skal gi f dagsøkonomi, bedre v hele landet og styrke tryktheten til folk i en urolig tid.

Det gjør vi innenfor økonomiske ansvar- lige rammer.

Dette ble mulig fordi petroleumsinntek- tene ble mye mer enn en episode i norsk historie. Og på reisen fra 1974 har vi hel- digvis fått et kvalitativt (langt) bedre sam- funn. Velstandsvekst som tjener

Debattinnlegg

- kortere
- brukes ofte til å svare
- kan også starte

Vi som har mest, bør om mer. For tiden er dette mitt ståsted: Med unntak av Ursin er alle vi debattanter i denne saken «boomers», norgeshistoriens heldigste generasjon. Og likevel

Ursin er alle vi debattanter i denne saken «boomers», norgeshistoriens heldigste

Finn ut hvor langt du skal skrive


- Nordnorsk debatt: maks. 10 000 tegn

- Aftenposten:

Debattinnlegg kan være fra 600 til 3000 tegn (inkludert mellomrom). Kronikker kan være inntil 6000 tegn (inkludert mellomrom).

- NRK:

- Kronikk: Maks 5000 tegn, inkludert mellomrom.
- Replik: Maks 3000 tegn, inkludert mellomrom.

A man with short brown hair and a beard is sitting at a dark desk, looking at a silver laptop. He has a thoughtful or perhaps stressed expression, with his right hand resting on his chin. He is wearing a dark grey t-shirt. The background is a light-colored wall with several black diagonal lines. The text "Er det debattstoff du sitter med?" is overlaid on the left side of the image.

Er det debattstoff du
sitter med?



Redaktøren ønsker debatt

- Ta stilling i en sak, eller fortell oss noe nytt vi trenger å vite.
- Det trenger ikke å være superkontroversielt, men det må være spisset og relevant.

Kronikkens sjel:

Den **påstår** noe det er **mulig** å
være uenig i.

Ta stilling i en sak

Jeg drar på hytta | Knut Kværnen

Jeg vil redusere kontakten med andre folk. På hytta er avstanden til andre maksimal.



Kjære Knut Kværnen, du må dra hjem! | Bent Høie

Dette er en dugnad. Da er det ikke jeg lenger, men vi.



Ta stilling i en sak

Norges minst inkluderende skolesekk blir nøytral

Av Truls Olufsen-Mehus, gruppeleder, KrF Finnmark

Troms fylke bør prioritere smartere enn Finnmark

Av Nordlys

NTB Arkitekst

Ta stilling i en sak

Universitetene må sende et klart budskap om at fusk ikke vil bli tolerert



Hossein Baharmand

Førsteamanuensis og studieprogramleder, Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder

MOBILFRI SKOLE SKOLEPOLITIKK SKOLE DIGITALE LÆREMIDLER

Arbeiderpartiet konstruerer uenighet i en skoledebatt som burde handle om læringsglede

Av Margret Hagerup, stortingsrepresentant, Høyre

NTB Arkitekst

Fortell oss noe vi trenger å vite

Noen barn og unge hadde det særlig vanskelig under pandemien. Dette kjennetegner dem.

Heid Nøkleby, Tiril Cecilie Borge, Ingeborg Beate Lidal, Trine Bjerke Johansen og Lars Jørn Langøien

Forskere ved Folkehelseinstituttet

Vi besøkte barnehager i utsatte områder i Oslo øst. Det gjorde sterkt inntrykk.

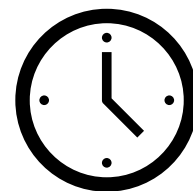
Mona Bråten *Seniorforsker, Fafo*

Ragnhild Steen Jensen *Seniorforsker, Fafo*



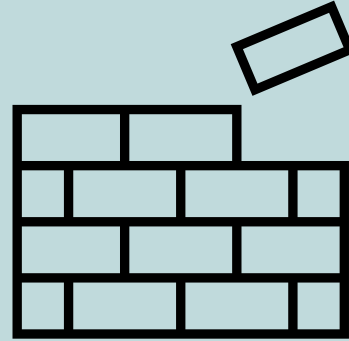
Tenk og noter hver for dere

- Hva påstår du?
 - Utfordrer du noen? Til hva?
 - Hvem kan være uenig med deg?
 - Hvem kan bli engasjert?
-
- Hvem kan tenkes å svare?
 - Hvem kan tenkes å dele?



3 minutter





Slik bygger du opp
innlegget ditt

Elementene i innlegget

Utgangspunktet

Hva har skjedd?
Hvilken situasjon skriver du om?

Påstanden

Hva påstår eller mener du?

Argumentene

Hvordan belegger du påstanden din?

Rekkefølgen i innlegget

1

Påstanden

Hva påstår
eller mener
du?

2

Utgangspunktet

Hva har
skjedd?
Hvilken
situasjon
skriver du om?

3

Argumentene

Hvordan
belegger du
påstanden
din?

Forslag til struktur

Tittel som spissformulerer påstanden

Ingress (ca. to setninger) som bygger videre på poenget fra tittelen.

Påstanden

Ett eller to avsnitt som gir fakta om situasjonen eller problemet.

Utgangspunktet

Ett avsnitt som plukker opp tråden fra tittel og ingress.

Kobling til påstanden

Forslag til struktur

Mellomtittel: et poeng som underbygger påstanden

Inntil fire avsnitt som utdyper poenget med ulike argumenter
(gjentas inntil fire ganger)

Argumentene

Siste mellomtittel: et poeng som avrunder

Ett eller to avsnitt som gjentar påstanden med litt andre ord.
Avslutt gjerne med en konkret utfordring hvis det ikke er en del
av påstanden.

Avslutningen

Dersom utvalgets råd blir fulgt, vil trolig fastlegeordningen være historie i løpet av meget få år



Gisle Roksund
Fastlege, spesialist i allmenn- og samfunnsmedisin

Kilde: [Aftenposten](#)

Vanlige folk og kronisk syke vil bli stående i økende kommunale helsekøer, mens pengesterke kjøper seg tjenester i det kommersielle markedet.

Påstanden

Regjeringen Støre og helseminister Ingvil Kjerkol (Ap) gikk til valg på å redde fastlegeordningen. Rett etter valget uttalte Kjerkol til Dagens Medisin at fastlegeordningen var det første hun skulle redde.

Dersom hun og regjeringen følger de økonomiske rådene fra sitt eget ekspertutvalg, som la frem sin utredning 18. april, vil hun være den helseministeren som kan bli husket for å ha avvirket fastlegeordningen.

Utgangspunktet

Dersom ekspertutvalgets råd om endret finansiering blir fulgt, vil trolig fastlegeordningen være historie i løpet av meget få år.

Kobling til påstanden

Lange pasientlister vil lønne seg

Det kan i første omgang høres tilforlatelig ut å øke den såkalte basisfinansieringen fra 30 prosent til 50 prosent av fastlegenes totalinntekt. Man mener at det vil skape en trygghet og forutsigbarhet som unge leger ønsker.

Men dette vil samtidig innebære at takstene for faktisk utført arbeid, de såkalte normaltarifftakstene, vil måtte reduseres tilsvarende. I realiteten vil de sannsynligvis bli halvert i løpet av kort tid.

Samtidig er ekspertutvalget, Legeforeningen og Helsedirektoratet enige om at det ikke er vist at økt og «pasienttilpasset» basistilskudd, som regjeringen allerede har vedtatt, bidrar til å gi pasienter med store behov bedre tjenester.

Denne endringen vil i neste omgang få følgende konsekvenser: Det vil igjen lønne seg å ha lange pasientlister, men det vil ikke i samme grad lønne seg å ta i et ekstra tak for enkeltpasienter eller utsatte grupper.

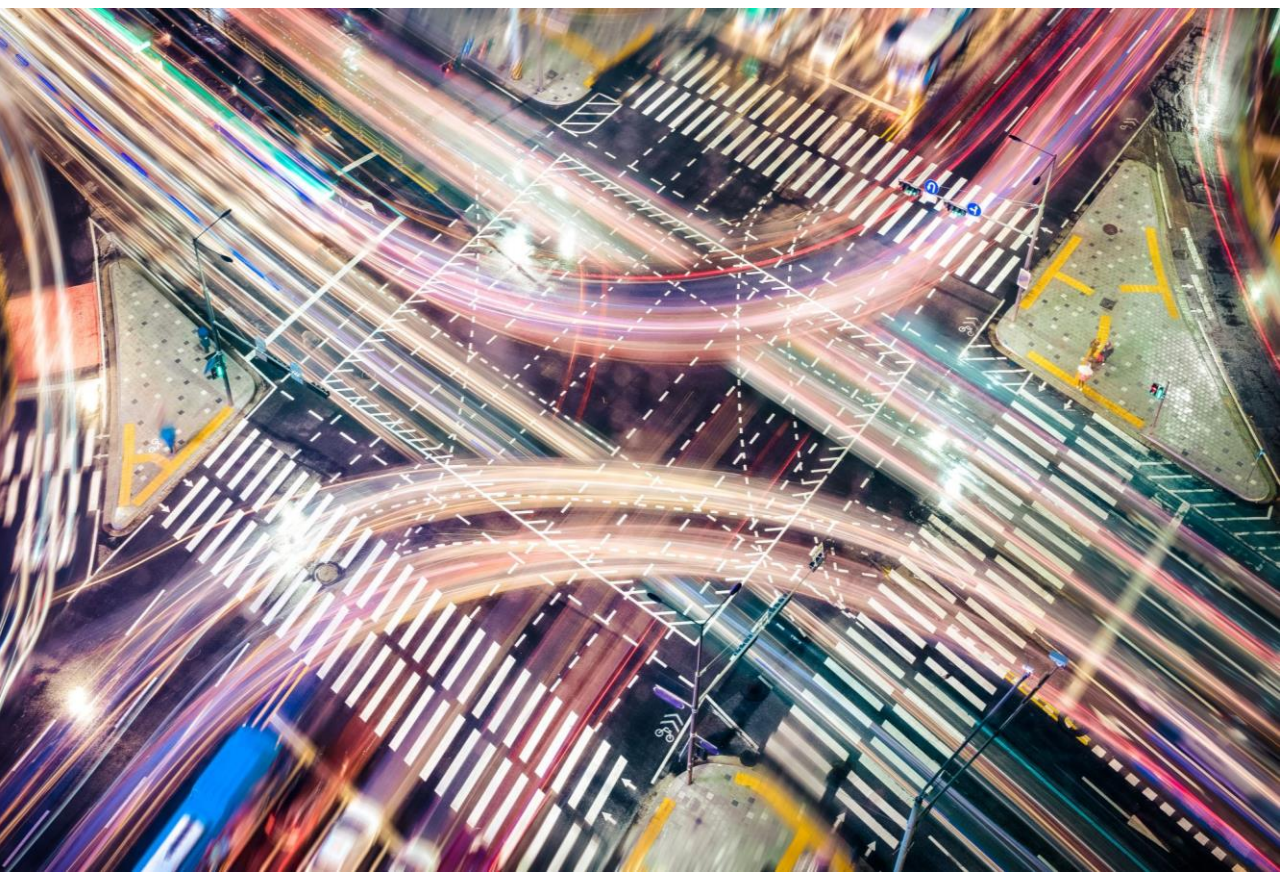
Argument 1

Dårligere tilgjengelighet og lavere kvalitet

Pasienter med store behov vil bli en økonomisk belastning for legekontoret fordi økt innsats i mindre grad vil finansieres. Legene vil ha få muligheter og incentiver til å styrke sin økonomi gjennom økt aktivitet.

Argument 2

Ingen fasit for strukturen



- Det er ikke krise hvis du avviker fra forslaget.
- Det viktigste rådet: Begynn med påstanden.

1. Slik starter du innlegget



Måter å starte på

- Plan A:
 - Formuler påstanden din.
- Plan B:
 - Still et spørsmål.
- Plan C
 - Bruk andre språklige virkemidler (ordspill, litterære referanser).

Plan A: Formuler påstanden din

Lærernes arbeidsmiljø er blitt ofret på krenkelsenes alter

Elevenes rett til å ha det bra på skolen er ikke en trussel mot lærerne

Skoleeksamen er undervurdert

Det blir flere og flere robottekster i skolen. Det er en katastrofe.

Plan B: Still et spisset spørsmål

Er gruveprofitt
den fremste
samfunnsnytte?

Hvorfor velger vi å være
sårbare i cyberspace?

Godt nok faktagrunnlag i
skolestruktursaken i
Målselv?

Bor vi i Sapmi eller Norge?

Plan C: Andre virkemidler

Dramatisering

Farvel, Lofotfisket!

Litterære
referanser

***Lille speil på veggen der, hvem
har den viktigste jobben i landet
her?***

Og mye annet, men vit hva du gjør.
Disse variantene kan være litt mer hemmelige.

Lek med språk

***Posten skal gå
med posten, ikke
med overskudd***

Konstruere ord
som vekker
følelser

Nettbrettbarna

NTB Arkitekst

Trigg et «hvorfor», ikke et «hva»



I beste mening



**– Hvis jeg havner på
gamlethjem, vil jeg få være i
fred**

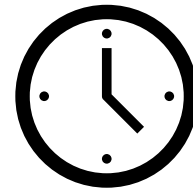
Oppgavene i kurset ligger her

padlet.com/NTBArkitekst/260124

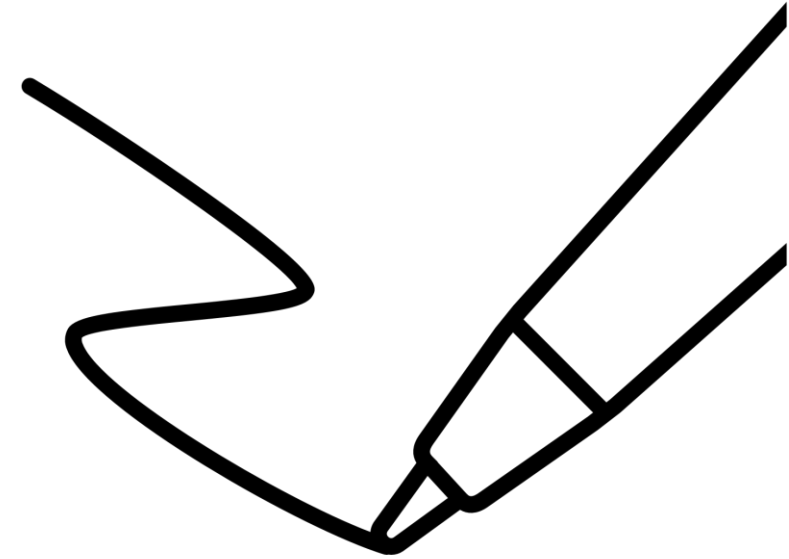


Oppgave 1

- Skriv tittelen på innlegget ditt som en påstand eller et spørsmål.
- Test eventuelt ut et annet virkemiddel hvis du har en god idé.



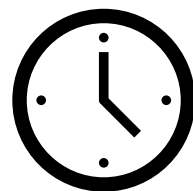
5 minutter



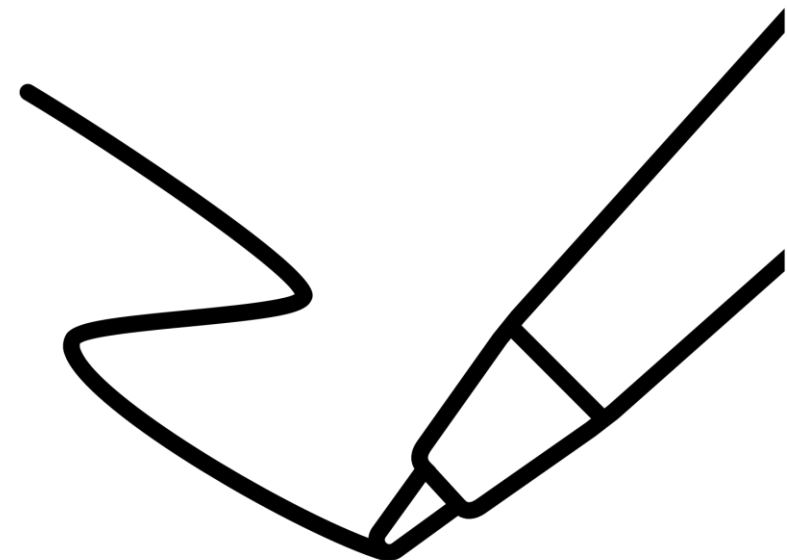


Respons

- Kommenter forslagene konstruktivt.
- Hva skapte nysgjerrighet?
- Hvilke spørsmål får du?
- Hva savner du?



5 minutter



2. Slik etablerer du situasjonen

Introduser situasjonen



- Etter påstanden etablerer du situasjonen for leseren:
 - kort historikk?
 - en hendelse som illustrerer problemet?
 - referanse til et annet innlegg du vil svare på?
- Avslutt med en overgang til påstanden din.

Eksempel:
referanse til
menings-
motstandere



Nesepusting fremmer neppe yteevnen i kondisjonsidretter

Kenth-Arne Hansson Førsteamanuensis, PhD i fysiologi, Høgskolen i Innlandet

Knut Sindre Mølmen Førsteamanuensis, PhD i treningsfysiologi, Høgskolen i Innlandet

Det er lite sannsynlig at man kan oppnå fordeler ved å trene med gjenteipet munn.

«Mr. Pimp-Lotion» har fått mye oppmerksomhet i mediene. I en lang rekke oppslag forteller rapperen med tyngde om fordelene med å trene kondisjon med gjenteipet munn. Dette må i det minste nyanseres.

Thomas Thrapp Huse er mannen bak artistnavnet «Mr. Pimp-Lotion». Ved siden av å være rapper og musikkprodusent fremmer han påstander om de overlegne effektene nesepusting har fremfor munn- og nesepusting ved kondisjonstrening. Han braker også fagtermer for å gi autoritet til påstandene sine.

Eksempel:
referanse til
et aktuelt
problem

Fastlegelotteriet - med livet som innsats?

Hogne Sandvik *Forsker, Norge, tidligere fastlege*

Øystein Hetlevik *Professor allmennmedisin, UiB, fastlege*

Steinar Hunsbår *Professor i allmennmedisin, UiB, forsker, Norge, tidligere fastlege*

Vi trenger bedre prosedyrer for listereduksjon enn den nåværende loddtrekningen.

Mange pasienter får plutselig og uventet en melding om at de har fått ny fastlege fordi den tidligere fastlegen har redusert listen sin. Dette kan ha alvorlige helsemessige konsekvenser for eldre og kronisk syke. Vi trenger bedre prosedyrer for listereduksjon enn den nåværende loddtrekningen.

Fastlegene har for mye å gjøre, og mange ønsker å redusere listen sin. I dag skjer dette enten ved at listen stenges for nye pasienter eller ved tilfeldig uttrekking - et lotteri.

Eksempel: en ny rapport

Klimaforskningens siste nødskrik

Forskerne er tydelige i sine konklusjoner. Nå er det politisk vilje som mangler.

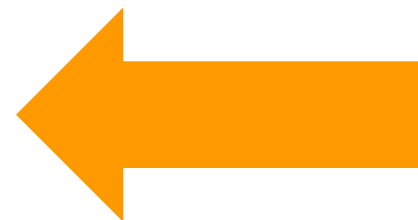
I dag kommer FNs klimapanel med sin sjette synteserapport. Rapporten har som formål å kartlegge klodens tilstand og er den mest omfattende noensinne.

Dagens rapport oppsummerer all tilgjengelig klimaforskning og kommer med en rekke tiltak som må gjennomføres for å overholde Parisavtalen.

En samlet ung klima- og miljøbevegelse er svært bekymret over at politikerne ignorerer vitenskapelig konsensus som konkluderer at vi må slutte å lete etter mer fossile brensler.



Ledere i seks ungdoms-
miljøorganisasjoner



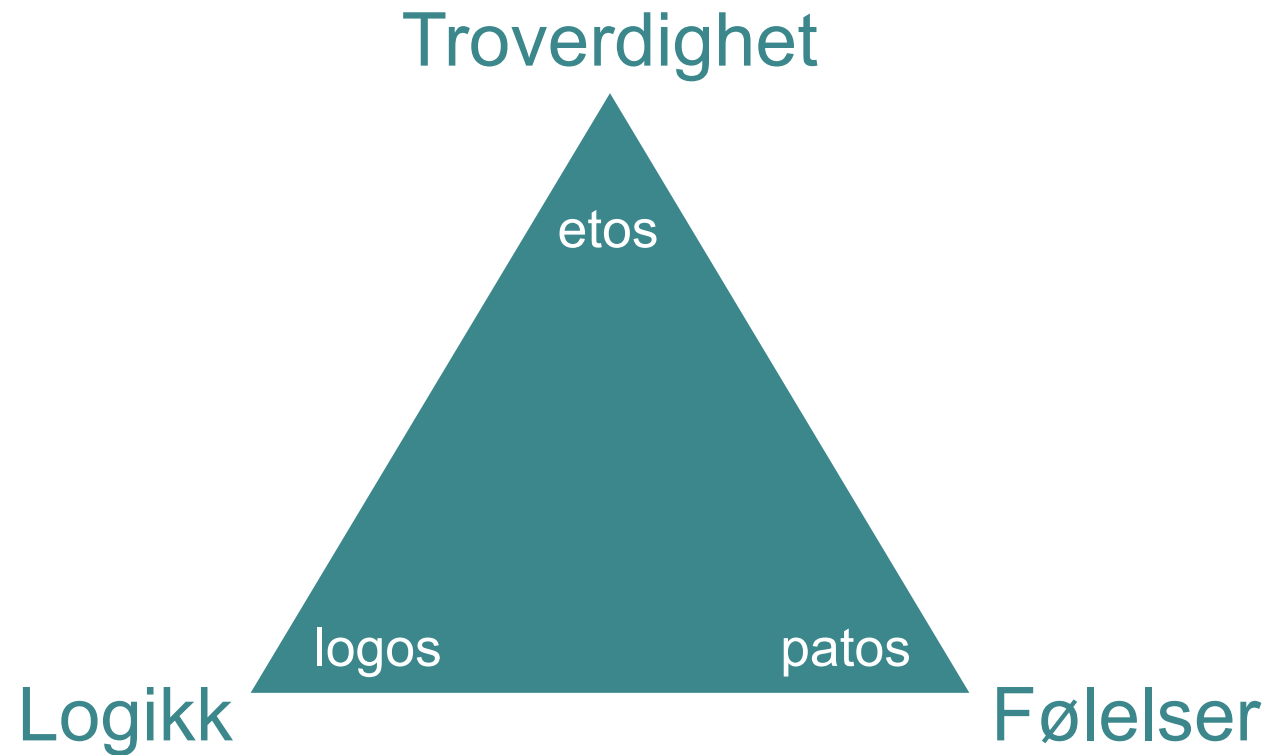
3. Slik argumenterer du

Slik argumenterer du



- Skap en god balanse mellom retoriske virkemidler.
- Gi oversikt over poengene dine.
- Del innsikten din.

Tre retoriske virkemidler for å overbevise



- Virkemidlene er likeverdige, men vektingen vil variere.

Bruk alle virkemidlene

- **Etos:** Trekk fram erfaring og ekspertise.
- **Logos:** Legg stor vekt på faktaopplysninger, eksterne kilder og logiske resonnementer.
- **Patos:** Gi konkrete eksempler, fortell relevante historier og dramatiser sentrale poenger.
- Ikke overdriv. Hold deg til de argumentene du har mest tro på.

Noen eksempler fra denne teksten

Universitetene må sende et klart budskap om at fusk ikke vil bli tolerert



Hossein Baharmand

Førsteamanuensis og studieprogramleder, Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder

Eksempel på etos (posisjon, erfaring og oversikt)

Universitetene må sende et klart budskap om at fusk ikke vil bli tolerert



Hossein Baharmand

Førsteamanuensis og studieprogramleder, Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder

Som førsteamanuensis og studieprogramleder har jeg viet karrieren min til å fremme en kultur for akademisk integritet. Jeg har på nært hold sett hvor viktig det er å lære studenter hvordan de skal utføre forskning, sitere kilder og presentere arbeidet sitt på en måte som reflekterer deres forståelse og bidrag.

Eksempel på logos (logisk resonnement)

Universitetene må sende et klart budskap om at fusk ikke vil bli tolerert



Hossein Baharmand

Førsteamanuensis og studieprogramleder, Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder

Argumentet om at kopiering uten referanser er akseptabelt hvis det bare involverer en liten del av arbeidet, er rett og slett misvisende. Plagiat handler ikke om mengden tekst som er kopiert. Det handler om intensjon om å villedde. Enten det er ett avsnitt eller flere, er kopiering uten riktig opphavsrett en klar overtredelse av akademisk integritet.

Eksempel på patos (følelsmessig appell)

Universitetene må sende et klart budskap om at fusk ikke vil bli tolerert



Hossein Baharmand

Førsteamanuensis og studieprogramleder, Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder

Vi skylder våre studenter, universitetene våre og samfunnet å opprettholde høyest mulig standard for akademisk integritet. Kopiering uten referanser er fusk, uansett mengden tekst som er kopiert. Vi må alle stå sammen for å forsvare integriteten til våre akademiske institusjoner.

Eksempel på patos (dramatisering)

Den virkelighetsfjerne skolen

En stillesittende ungdomstid bidrar til psykiske vansker, skolevegring og frafall. Samtidig roper arbeidslivet etter praktikerne.

De mest aktive og nysgjerrige barna kjeder seg og orker ikke følge med. Tankene og kroppen vandrer. De forstyrrer klassen og blir ganske tidlig et problem. Karakterene blir dårligere. Det er en nedadgående læringsspiral.

Dersom man sjelden får oppleve mestring, kan man jo føle seg dummere enn andre. Det går på selvtilliten løs.



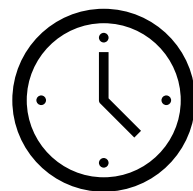
Marit Lensjø

postdoktor, Institutt for
yrkesfaglærerutdanning,
Oslo Met

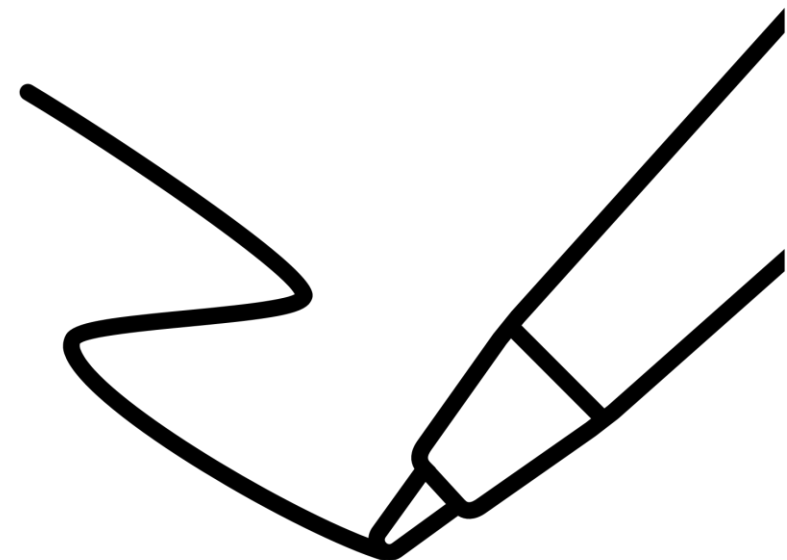


Oppgave 2

- Les innlegget fra Aftenposten.
- Hvilke argumenter legger du merke til?
- Hva opplever du som
 - gode argumenter som bidrar til å overbevise deg?
 - svake argumenter som ikke bidrar til å overbevise deg?



5 minutter



Eksempel på etos (overprøver andres vurdering, viser oversikt)

*Jeg er litt overrasket over at
norsklæreren vil gi såpass gode
karakterer til robottekster*



Kjetil Raen
Førsteamanuensis i informatikk, Høyskolen Kristiania

Norsklærer Katja Benneche Osvold skriver i Aftenposten 15.
november om hvordan stadig flere oppgaver i videregående skole er
skrevet av avanserte språkmodeller. Jeg ikke uenig, men mener
problemet med vurdering og eksamen egentlig bare er symptomer
på noe underliggende. Kan det være vi jobber på gammeldags måte
med gammeldags innhold?

Du kan kanskje si at dette har vært en konstant i hvert fall siden
Alexander Kiellands roman «Gift». Skolen prøver å tilpasse seg: Vi
sluttet med latin, begynte med kalkulator. Men vi ligger alltid etter.

Eksempel på logos (fakta)

*Jeg er litt overrasket over at
norsklæreren vil gi såpass gode
karakterer til robottekster*



Kjetil Raen
Førsteamanuensis i informatikk, Høyskolen Kristiania

Det grunnleggende først: Det er ikke enkelt å fange opp robottekster. Robot-detektorer finnes, men blir jevnlig brukt som treningsdata og blir alltid ubrukelige med neste revisjon av den generative modellen. I beste fall får vi høre at for eksempel 38 prosent av teksten har over 95 prosent sannsynlighet for å være generert. Fra en KI-modell.

Eksempel på logos (resonnement og løsning)

*Jeg er litt overrasket over at
norsklæreren vil gi såpass gode
karakterer til robottekster*



Kjetil Raen
Førsteamanuensis i informatikk, Høyskolen Kristiania

Min strategi for studenttekster er å understreke for studenter at flere av kvalitetene ved KI-genererte tekster ikke er ønskelige. Setter jeg substans først, forlanger en rød tråd gjennom lengre tekster og et faktisk budskap, kan jeg med god samvittighet gi karakterer ned mot stryk på disse arbeidene.

Eksempel på logos (løsning)

*Jeg er litt overrasket over at
norsklæreren vil gi såpass gode
karakterer til robottekster*



Kjetil Raen
Førsteamanuensis i informatikk, Høyskolen Kristiania

Likevel skal generativ KI brukes som verktøy. Vi kan gi oppgaver som: «Bruk en generativ modell til å svare på følgende oppgave. Kritiser svaret. Skriv til slutt en besvarelse selv, der du bruker det beste fra den generative teksten, kombinert med dine egne forbedringer.»

Eksempel på patos (dramatisering, identifisering)

*Jeg er litt overrasket over at
norsklæreren vil gi såpass gode
karakterer til robottekster*



Kjetil Raen
Førsteamanuensis i informatikk, Høyskolen Kristiania

Bør vi bare slutte med eksamen og karakterer? Samfunnet krever for tiden at andelen av befolkningen som tilegner seg akademiske ferdigheter, er ekstremt høy. Samtidig har vi en kultur som sliter med å sette langsiktige mål foran kortsiktige. Når verdensledere ikke klarer å sette verdens fremtid foran neste valg, kan vi da forvente at ungdom skal sette langsiktige karrieremål foran en runde med dataspill? Vi har malt oss inn i et hjørne der karakterer eller annen ytre motivasjon er nødvendige forutsetninger for læring.

Bruk patos med måte

- Historier som er påklistret, virker mot sin hensikt.
- Dramatiseringer og overraskende vinklinger som gir aha-opplevelser, kan fungere godt.





Tenk og noter hver for dere

- Hvilke argumenter bygger opp under påstanden din?
- Etos: Hvordan vil du vise erfaringen og ekspertisen din?
- Logos: Hvilke faktaopplysninger, undersøkelser og logiske resonnementer kan du legge fram?
- Patos: Har du et eksempel, en appell, en dramatisering eller noe annet som kan vekke følelser?



5 minutter

Gi oversikt over poengene dine



- Formuler poengene dine som mellomtitler.
- Mellomtitler
 - tvinger deg til å tenke gjennom hva du vil formidle
 - guider leseren gjennom teksten
- Sørg for at poenget er tydelig i teksten også.
 - Teksten må fungere også uten mellomtitler.
 - Redaksjonene har forskjellig praksis her.

Gode mellomtitler gir hele historien

Russland kan ikke lovlig angripe Norge

Sigmund Simonsen *Jusprofessor, Høgskolen på Vestlandet og NTNU*

Arne Willy Dahl *Tidligere generaladvokat*

Norge er ikke part i konflikten

Russlands aggresjon er og forblir ulovlig

Nato er vår sikkerhetsgaranti

Gode mellomtitler gir hele historien

Vitenskapen bak nye kostråd står fjellstøtt



Rune Blomhoff

Leder for NNR-prosjektet, professor, Universitetet i Oslo

- 1. Oppdragsgiver er Nordisk ministerråd**
- 2. Rapporten vurderer kosthold, ikke jordbrukspolitikk**
- 3. Kostholdet påvirker miljøet langt utover våre lands grenser**

Gode mellomtitler gir hele historien

Vitenskapen bak nye kostråd står fjellstøtt



Rune Blomhoff

Leder for NNR-prosjektet, professor, Universitetet i Oslo

- 4. Nibio bommer med uriktige påstander**
- 5. Rapporten bygger på fagfellevurderte kunnskapsoppsummeringer**
- 6. Rapporten ligger til høring for vitenskapelige innspill**
- 7. Vitenskapelige råd til helsemyndighetene**

Ikke gi for lite innhold i mellomtitlene



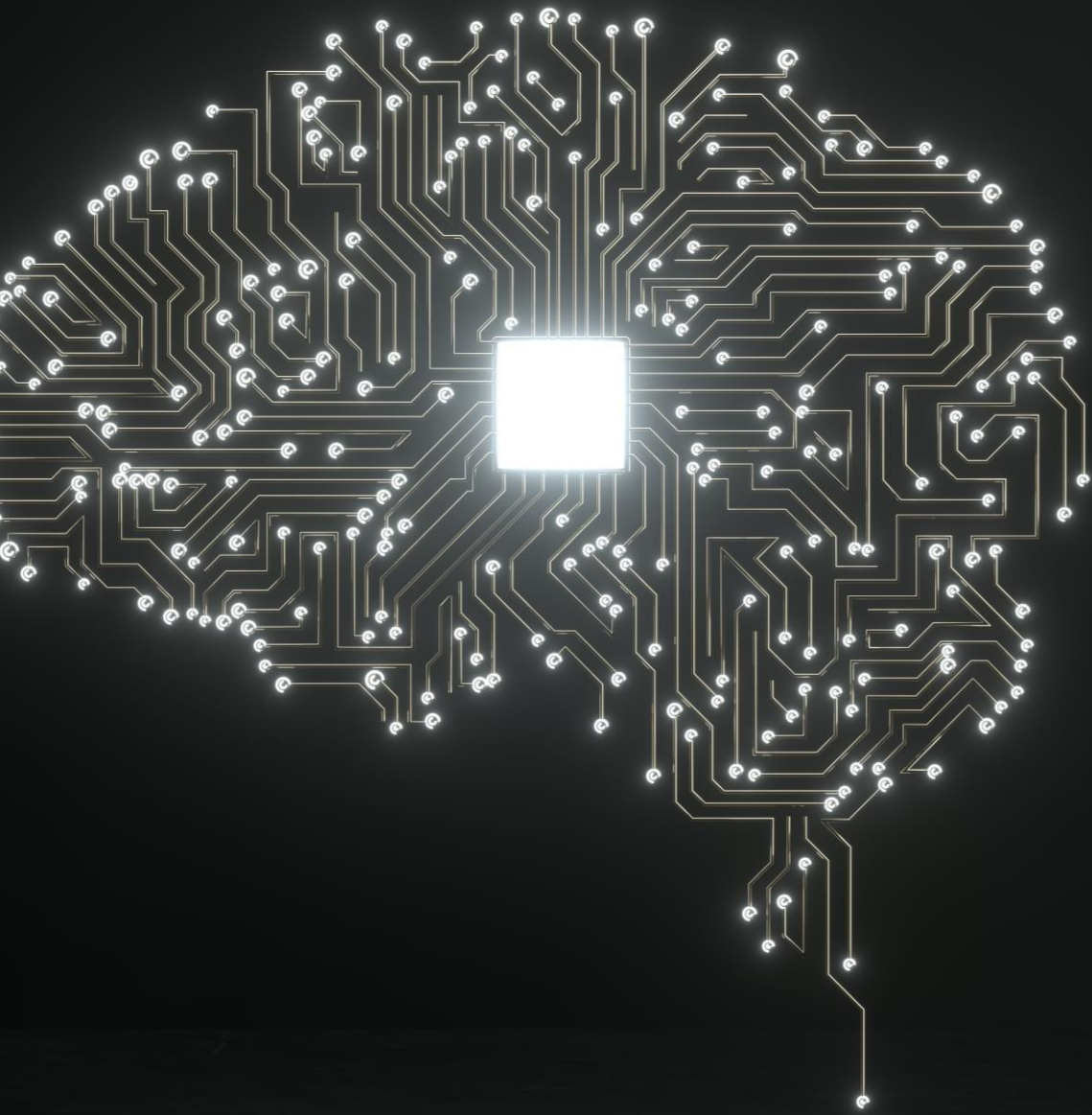
Samarbeid

Felles innsats

Bekymringsfullt

Alvorlig

Stockfoto Microsoft



Del innsikten din

- Du har masse kunnskap som leseren ikke har.
- Skriv sånn at det er mulig å se det samme som du ser oppe i hodet ditt.
- Ikke baser kommunikasjonen på tunge fagbegreper.

Abstrakt og konkret språk

Abstrakt (basert på begreper)

Observasjonene viser manglende kontroll og styring med viktige grunnforutsetninger for god driftshygiene, herunder forsvarlig håndtering av næringsmidler.

Konkret (basert på situasjoner)

Vi ser restauranter som oppbevarer kjøtt i romtemperatur og mat sammen med urent utstyr og emballasje.

Dette viser at mange ikke har kontroll med viktige grunnforutsetninger for forsvarlig håndtering av matvarer.

Konkretisering av begrepet «strukturell rasisme»:

Hvis du jobber i politiet, vil vi du skal tenke på hvem du velger å undersøke og hvorfor, og at du tenker like grundig gjennom *hvordan* du velger å gjøre det. Vi forstår at det noen ganger kan være din jobb også å undersøke ungdommer med minoritetsbakgrunn.

Hvis du bare gjør det når du har god grunn, og hvis du gjør det med vennlighet og respekt, er det ikke et problem. Overdreven kontroll av minoritetsungdom er derimot skadelig, både for minoritetsungdommene som opplever det integritetskrenkende, og for den tilliten politiet trenger å ha i hele befolkningen.

Rune Berglund Steen
Leder, Antirasistisk Senter

Ervin Kohn
Nestleder, Antirasistisk Senter

Linda Tinuke Strandmyr
Fung. leder, Agenda X, Antirasistisk
Senters ressurscenter for ungdom

NTB Arkitekst

Verbet er kjernen i alle språklige utsagn

- Alle setninger må ha et verb. Spørsmålet er hvilket.

Jeg koker poteter.

Jeg gjennomfører koking av
poteter.

... før formell overtakelse av nytt renseanlegg kan finne sted ...

... før kommunen formelt kan overta det nye renseanlegget ...

Bruk verb og adjektiv for å gjøre teksten mer konkret

Målet med endringene er å redusere kompleksiteten og kostnadsnivået ved boligbygging.

Substantiv

Målet med endringene er å gjøre det enklere og rimeligere å bygge boliger.

Verb og adjektiv

Verb gjør budskapet mer konkret

Kjøp av tjenester fra ideelle innenfor det kommunale barnevernsområdet antas å være beskjedent.



Så vidt vi vet, kjøper kommunene få barnevernstjenester fra ideelle organisasjoner.

Bruk verb i overskrifter

Urbaniseringen av krig



Krigen inntar byene

Hvilken plass har fagspråket?



- Dere kan bruke fagbegreper, men vurder om de er nødvendige.
- Det viktigste er ikke enkeltord, men hvordan dere legger fram budskapet.
- Kombiner fagspråk og hverdagsspråk.

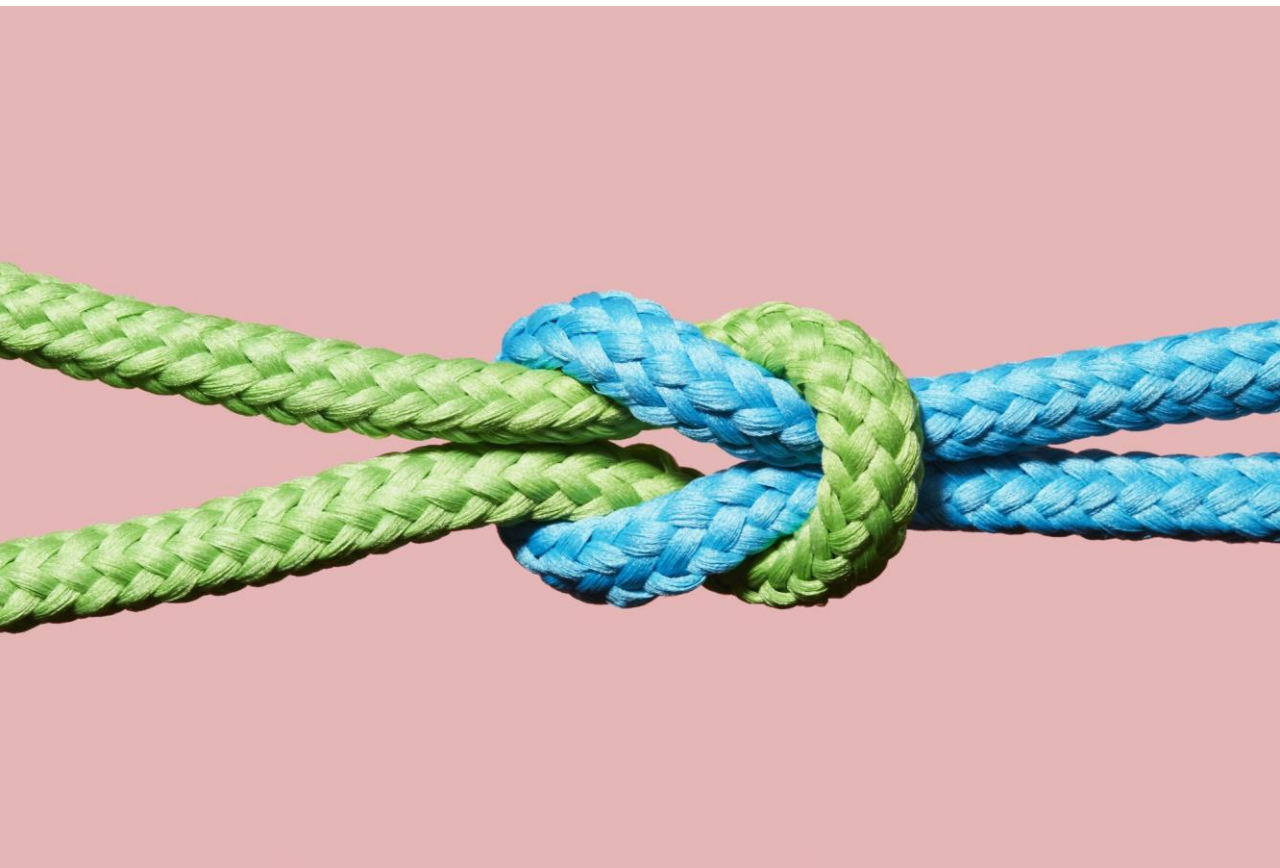
Stockfoto Microsoft

Dette bidrar til at leserne forstår:



- et konkret språk med mange verb
- et aktivt språk med tydelige aktører
- et hverdagslig språk med bare nødvendige fagord

Sørg for god tekstbinding



- Teksten skal ikke være en samling setninger, men et sammenhengende budskap.
- Viktige virkemidler:
 - temasetninger
 - bindeord

Eksempel på god tekstbinding

Høy gjeld gjør mange husholdninger sårbare for bortfall av inntekter, økte renter eller boligprisfall. Den høye gjelden henger i stor grad sammen med høye boligpriser og at de fleste husholdningene eier sin egen bolig. Gjelden er ujevnt fordelt, og gjeldsbelastningen, som er gjeld i forhold til inntekt, er særlig høy i de yngre aldersgruppene hvor det er mange førstegangskjøpere i boligmarkedet.

Eksempel på god tekstbinding

> Avsnittet starter med en temasetning:

Høy gjeld gjør mange husholdninger sårbare for bortfall av inntekter, økte renter eller boligprisfall.

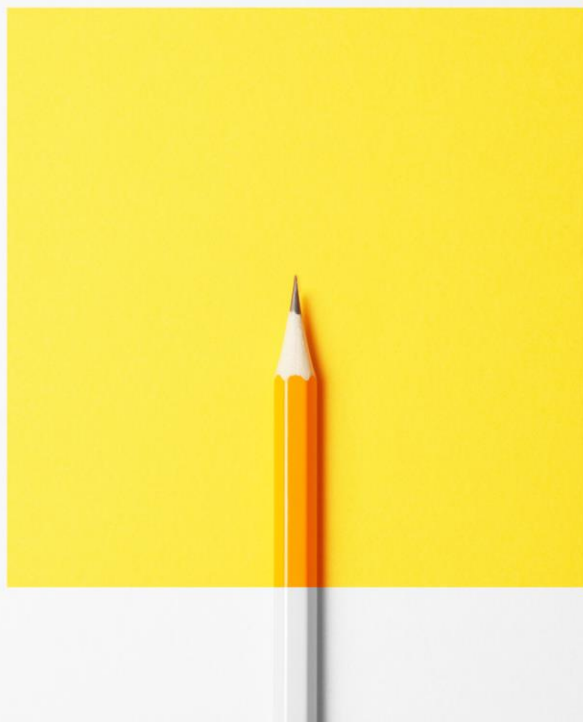
> Neste setning gjentar det viktigste ordet og utdyper innholdet:

Den høye gjelden henger i stor grad sammen med høye boligpriser og at de fleste husholdningene eier sin egen bolig.

> Siste setning bruker også det mest sentrale ordet aktivt og gir mer innhold:

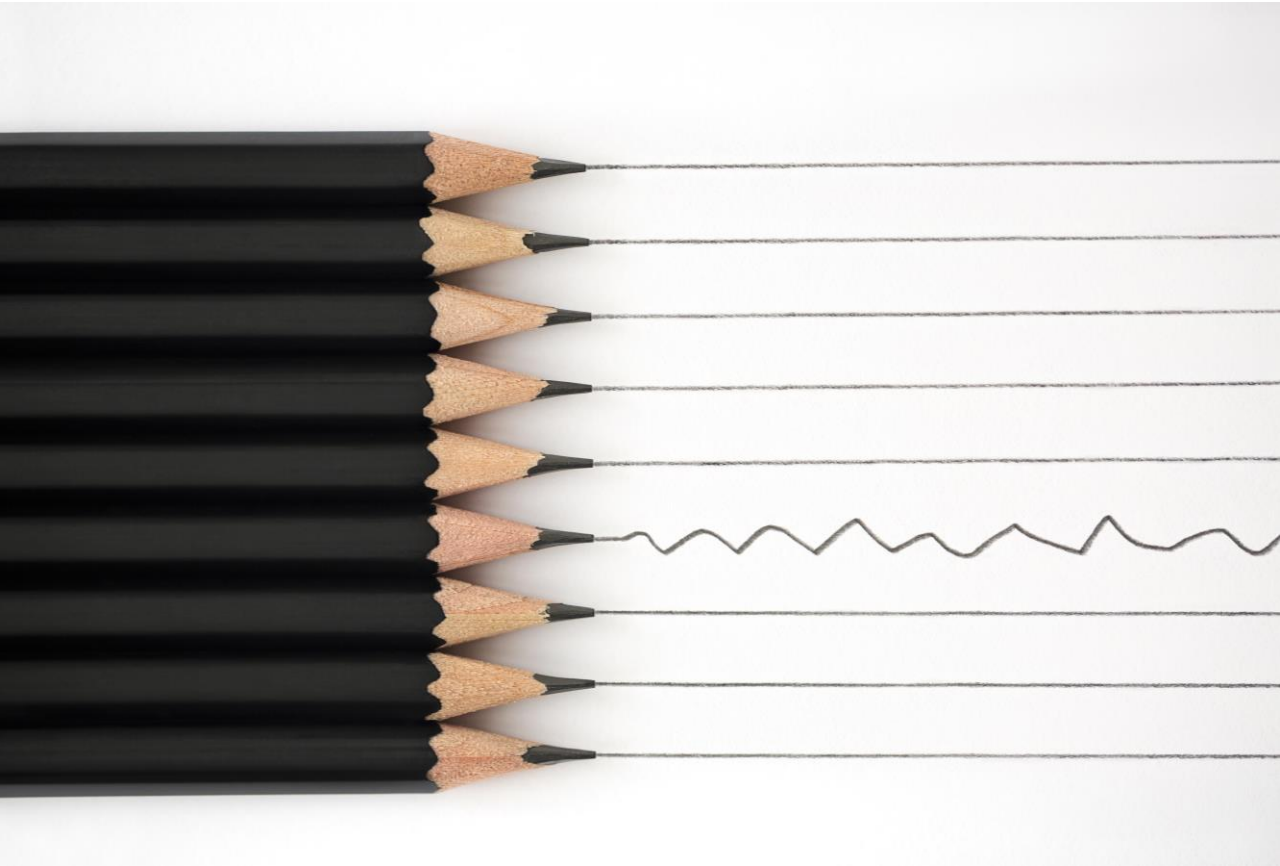
Gjelden er ujevnt fordelt, og gjeldsbelastningen, som er gjeld i forhold til inntekt, er særlig høy i de yngre aldersgruppene hvor det er mange førstegangskjøpere i boligmarkedet.

Start avsnittet med en temasetning



- En temasetning kan
 - introdusere temaet for avsnittet
 - oppsummere det viktigste i avsnittet
 - presentere en problemstilling, for eksempel i form av et spørsmål

Sørg for at avsnittet følger opp temasetningen



- Avsnittet under kan
 - utdype temasetningen
 - vise eksempler på temasetningen
 - svare på problemstillingen

Eksempel: Henger dette greit sammen?

Argumentet om at kopiering uten referanser er akseptabelt hvis det bare involverer en liten del av arbeidet, er rett og slett misvisende. Plagiat handler ikke om mengden tekst som er kopiert. Det handler om intensjon om å villedde. Enten det er ett avsnitt eller flere, er kopiering uten riktig oppphavsrett en klar overtredelse av akademisk integritet.

Temasetningen med påstand

Argumentet om at kopiering uten referanser er akseptabelt hvis det bare involverer en liten del av arbeidet, er rett og slett misvisende. Plagiat handler ikke om mengden tekst som er kopiert. Det handler om intensjon om å villedde. Enten det er ett avsnitt eller flere, er kopiering uten riktig opphavsrett en klar overtredelse av akademisk integritet.

Argumenter som underbygger påstanden

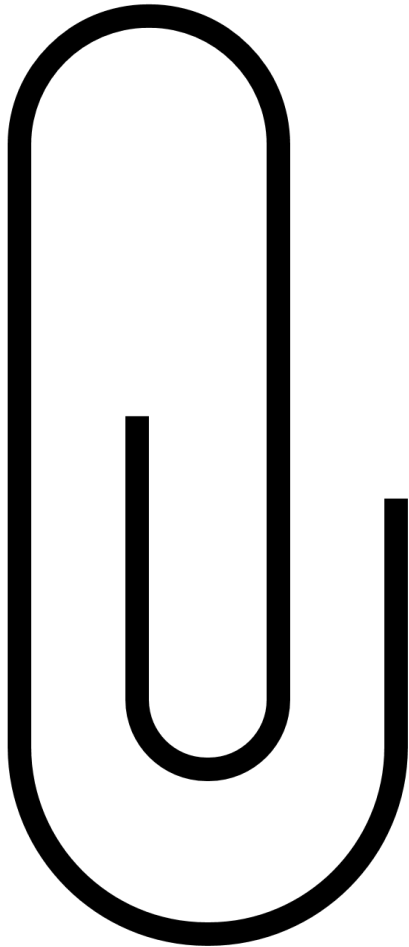
Argumentet om at kopiering uten referanser er akseptabelt hvis det bare involverer en liten del av arbeidet, er rett og slett misvisende.

Plagiat handler ikke om mengden tekst som er kopiert. Det handler om intensjon om å villedde. Enten det er ett avsnitt eller flere, er kopiering uten riktig opphavsrett en klar overtredelse av akademisk integritet.

Konklusjon som runder av avsnittet

Argumentet om at kopiering uten referanser er akseptabelt hvis det bare involverer en liten del av arbeidet, er rett og slett misvisende. Plagiat handler ikke om mengden tekst som er kopiert. Det handler om intensjon om å villedde. Enten det er ett avsnitt eller flere, er kopiering uten riktig opphavsrett en klar overtredelse av akademisk integritet.

Bruk bindeord til å vise sammenheng mellom setningene



- Bindeord forteller
 - hva som henger sammen med hva
 - hva som står i motsetning til hva
 - hvilken vei teksten går
- Bindeord er viktig for at leseren skal kunne følge resonnementet ditt.

Bindeord

Vilkår

- hvis
- dersom
- om
- i så fall
- forutsatt

Intensjon

- for å
- målet er
- intensjonen er

Bindeord

Konklusjon

- altså
- derfor
- slik

Årsak

- derfor
- ettersom
- fordi
- det kommer av

Bindeord

Kontrast

- derimot
- tross
- men
- likevel
- imidlertid

Sammenlikning

- på samme måte
- likedan
- i motsetning til

Bindeord

Tid

- siden
- mens
- innen
- deretter
- samtidig

Tillegg

- også
- dessuten
- videre
- for eksempel

Bindeord

Forklaring

- nemlig
- jo

Oppregning

- for det første/andre
- med andre ord

Oppsummering av virkemidler

Struktur og oversikt

- en tittel som formulerer påstanden
- en ingress som bygger videre på påstanden
- en situasjonsbeskrivelse som etablerer et felles utgangspunkt
- mellomtitler som gir oversikt over poengene
- belegg for påstanden (argumenter)

Retorikk og språk

- et aktivt og konkret språk leseren kjenner igjen
- etos: bygge din troverdighet som avsender gjennom erfaring, posisjon, kunnskap
- logos: appellere til leserens fornuft gjennom fakta, undersøkelser, nøytralt språk, balanse
- patos: appellere til følelser gjennom historier, dramatisering og eksempler, uten å overdrive

Margrete Kilde Nes

margrete.kilde.nes@ntb.no

NTB Arkitekst